

Asia: VN/32318/2023

Kansallinen mineraalistrategia

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Työ- ja elinkeinoministeriö pyytää Satakuntaliitolta lausuntoa Kansallisesta mineraalistrategiasta.

Satakuntaliitto kiittää mahdollisuudesta lausua ja esittää kannanottonaan seuraavaa:

Kansallinen mineraalistrategia on tarpeellinen kansallisen tason selvitys ja suunnitelma. Maailmantilanteen kehityskuva sekä Suomen asema yhtenä Euroopan johtavista kaivannaisteollisuuden toimijoista asettaa mineraaliklusterille suuria mahdollisuuksia, mutta myös haasteita.

Mineraaliklusteri on merkittävä osa myös Satakunnan teollisuutta, jonka kärkiin kuuluu metallien jalostusteollisuus sekä teknologiametalliyriyten laajempi ekosysteemi Porin-Harjavallan seudulla. Varsinaista kaivostoimintaa on Satakunnassa vähän, mutta Huittisten kaivos on merkittävä kullan tuottaja Suomessa ja toinen kahdesta Eteläisessä Suomessa toimivasta malmikaivoksesta. Maanparannuskalkkia tuotetaan Satakunnan ja Varsinais-Suomen rajalla Vampulassa. Kalliokiviaineisten otto on kaksinkertaistunut Satakunnassa vuoteen 2000 verrattuna.

Satakunnassa on myös vahvaa teknologiametalleja ja metallituotteita valmistavaa teollisuutta, joka hyödyntää jo jossain määrin kierrätysraaka-aineita. Satakunnassa on lisäksi merkittäviä jätteiden kierrättämiseen erikoistuneita yrityksiä, jotka käsittelevät teknologiametalleja sisältäviä jätejakeita.

Perusmetallien erottelemisen romusta on vakiintunutta toimintaa. Porin Tahkoluotoon on suunnitteilla vanadiinin kierrätyslaitos. Hankkeella on jo tarvittavat ympäristöluvut toimintaa varten. Laitos tulisi hyödyntämään vanadiinituotannossaan terästeollisuuden kuonaa.

Satakunnassa ei ole toistaiseksi korkeakoulutasoista metallurgian tai kemian tutkimustoimintaa alueen oppilaitoksissa. Yritykset tutkivat ja kehittävät raaka-aineiden kierrättämiseen liittyviä asioita itsenäisesti tai yhteistyössä muilla alueilla sijaitsevien tutkimuslaitosten ja korkeakoulujen kanssa.

Strategiassa on esitetty Suomen kilpailuetuna vastuullisuus. Mineraalialan monenlaiset kiertotalousmahdollisuudet sekä vastuullisuus onkin nostettu strategiassa näkyvään osaan, jotka Satakuntaliiton näkemyksen mukaan ovat tärkeä osa kestävästä mineraalialasta. Strategian toimenpiteenä on esitetty mm., että EU:n kriittisten raaka-aineiden asetuksen kansallisessa täytäntöönpanossa edistetään kiertotaloutta ja kestävyttä tukevia toimenpiteitä myös laajemmin kuin asetuksen vähimmäisvaatimukset edellyttävät. Toimenpiteissä on nostettu esiin myös esim. kompensatiomahdollisuuksien selvittäminen osana lupamenettelyjen sujuvoittamista, mikä voi olla oikein toteutettuna käyttökelpoinen vastuullisuustoimenpide.

Strategiassa onkin kiitettävästi tunnistettu kasvumahdollisuuksien edellytyksenä olevan, että nykyisiä käytäntöjä mineraalialueiden ympäristövaikutusten vähentämiseksi ja sosiaalisen hyväksyttävyyden saavuttamiseksi kyetään jatkuvasti parantamaan. Myös yhtenä toimenpiteenä ehdotettu mineraalisektorin tutkijakoulun perustaminen on Satakuntaliiton näkemyksen mukaan tarpeellinen toimenpide. Koulutuksessa tulisi huomioida strategian painopisteiden mukaisesti erityisesti ympäristövaikutusten vähentämisen edistäminen, jotta Suomesta voisi tulla strategian mukainen globaali edelläkävijä, kumppani ja kehittäjä vastuullisessa ja kestävässä mineraalien hyödyntämisessä.

Erityisiä tarpeita mineraalisektorilla on todettu liittyvän vesiensuojelun vahvistamiseen ja siihen tähtäävien teknologioiden kehittämiseen ja käyttöönottoon, mikä on Satakuntaliiton näkemyksen mukaan keskeistä strategian vision ja mission saavuttamisessa. Strategiassa tulisi tässä yhteydessä huomioida merialueen merkitys sekä mineraalialueiden toiminnan mahdolliset vaikutukset meriin ja muihin merialueen toimijoihin.

Strategiassa on esitetty toimenpiteenä myös kallioperän mineraalipotentialin riittävä kartoitus. Lisäksi on esitetty esim. hallinnollisia ohjauskeinoja, joilla edistetään Suomesta louhittujen mineraalien hyödyntämistä suomalaisessa teollisuudessa sekä skenaariotyö tulevista teknologioista ja raaka-ainetarpeista.

Mineraalivarojen potentiaal, raaka-ainetarpeiden ja riittävyyden arvioinnin toimenpiteissä tuleekin huomioida pitkän aikavälin kansalliset tarpeet, sekä huomioida mahdollisuudet mineraalien kulutuksen hillintään kiertotalouden ja korvaavien materiaalien keinoin.

Strategiassa on nostettu myös hyvin esiin se tosiseikka, että sääntelyllä ja yhteistyöllä voidaan varmistaa mineraalialueiden vastuullinen toiminta. Tämän on todettu myös edellyttävän lupa- ja valvontaviranomaisten sekä oikeusasteiden resurssien riittävyyttä ja toimintaedellytysten turvaamista.

Satakuntaliitto kiinnittää huomiota toimenpiteisiin, joissa on esitetty perustettavan rahastoja, joista toisen on suunniteltu sijoittavan kaivosmineraaliveron tuottoja kaivostoiminnan arvonlisän kasvattamiseksi, ja toisen investoivan mineraalialalle. Strategiassa esitettyjen rahastojen esittelyt antavat hieman epäselvän kuvan niiden sisällöstä ja mahdollisesta kytkeytymisestä toisiinsa. Kaivosmineraaliveron ohjaaminen kaivostoiminnan arvonlisän kasvattamiseen, esim. kaivostoimintaan liittyvien ympäristöllisten ja sosiaalisten tarpeiden sijasta, ei välttämättä näyttäytyä vastuullisena toimintana.

Lopuksi Satakuntaliitto esittää, että vastaavasta valtiollisesta toimintaa ohjaavasta sekä todennäköisesti merkittäviä ympäristö-, taloudellisia ja sosiaalisia vaikutuksia aiheuttavasta strategiasta tulisi tehdä vaikutusten arviointi viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista

annetun lain (200/2005) 3 §:n mukaisesti. Arviointi auttaisi myös sidosryhmiä, toimijoita sekä kansalaisia paremmin hahmottamaan sekä strategian merkitystä, että sen aiheuttamia mahdollisia muutoksia, esitettyjen skenaarioiden ja toimenpiteiden todennäköisyyksiä, yhteyksiä ja vaikutuksia sekä tarvittaessa

priorisoimaan toimenpiteitä tavoitteiden saavuttamiseksi.

Kalpio Satu
Satakuntaliitto